

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 28.09.2016 nr 6-1/160893/1603923

Ühise tuludeklaratsiooni esitamine täisealise ülalpeetava lapsega

Austatud avaldaja

Oma pöördumises palusite kontrollida, kas [tulumaksuseaduse](#) § 44 lõige 2, mis annab abikaasadele ühise tuludeklaratsiooni esitamise õiguse, rikub võrdse kohtlemise põhimõtet, sest ei võimalda ühist tuludeklaratsiooni esitada vanemal koos ülalpeetava täisealise lapsega. Ühise tuludeklaratsiooni esitamine seab Teie arvates abikaasad soodsamasse olukorda, sest töötav abikaasa saab oma tuludest maha arvata ka mittetöötava abikaasa tulumaksuvaba miinimumi.

Leian, et tulumaksuseaduse (TuMS) § 44 lõige 2 ei ole avalduses kirjeldatud asjaoludel põhiseadusega vastuolus.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) § 12 lõike 1 esimese lause järgi on kõik seaduse ees võrdsed. See põhimõtte tähendab, et võrdsetes olukordades olevaid isikuid tuleb kohelda võrdselt ning ebavõrdses olukorras olevaid isikuid ebavõrdselt.

Seega on küsimus selles, kas abikaasad ja vanem, kellel on ülalpeetav täisealine laps, on ühise tulumaksuseaduse regulatsiooni eesmärgi arvestades võrdses olukorras ning kas erinevaks kohtlemiseks on mõistlik põhjus.

Ühise tuludeklaratsiooni esitamise õigus on peaaesjalikult seotud abikaasade ühise vararežiimiga.¹ Abikaasadel võib olla ühisvara ning ühisvarast või selle võõrandamisest saadud tulu on keeruline jagada abikaasade vahel ja vastavalt deklareerida ja maksustada. Reeglina vanemal ja täisealisel lapsel ei ole ühisvara, mistõttu ei ole alust nõuda nende võrdset kohtlemist abikaasadega.

Oluline on ka märkida, et ühise tuludeklaratsiooni esitamise õigus ei tulene ülalpidamiskohustusest. Kohustus pidada ülal abivajavat endist abikaasat eksisteerib ka olukorras, kus ühise deklaratsiooni esitamise õigust ei ole (abielu on lahutatud). Ka näiteks

---

¹ Vt Lehis, L. Tulumaksuseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2000, lk. 766. Tulumaksuseaduse vastuvõtmise ja jõustumise ajal kehtinud perekonnaseaduse järgi oli abielu kestel soetatud vara reeglina ühisvara. Kehtiv perekonnaseadus võimaldab abikaasadel varasuhet valida. Kui valikut ei tehta või abieluvaralepingut ei sõlmita, kohaldatakse abikaasade varale alates abielu sõlmimisest varauhisuse kohta sätestatud (PKS § 24). [TuMS eelnõu seletuskiri](#) ühise tuludeklaratsiooni esitamise regulatsiooni eesmärgi ei ava.

alaealise lapse või töövõimetu üleneja sugulase ülalpidamise kohustus ei anna ülalpidamist andvale isikule õigust esitada ülalpeetavaga ühist tuludeklaratsiooni.

Tulumaksuseaduse kommenteeritud väljaandes² on ühise tuludeklaratsiooni esitamise õigust põhjendatud lisaks abikaasade ühisvarale ka riigi perepoliitiliste eesmärkidega. Mis puudutab perepoliitilisi eesmärke, siis on seadusandja küllaltki vaba otsustama, milliste meetmete abil on kõige parem ja efektiivsem perekonda toetada. Põhiseadusest ei tulene kohustust toetada perekonda maksusoodustuste kaudu, kui see on mõistlikum muul viisil, näiteks toetuste abil.

Tulumaksuseaduse regulatsioon lähtub eeldusest, et täisealiseks saanud laps iseseisvub, asub tööle ja hakkab ise maksustatavat tulu teenima. Kohustus pidada ülal täisealiseks saanud last on erandlik. [Perekonnaseaduse](#) (PKS) § 97 p 2 järgi on ülalpidamist õigustatud saama laps, kes täisealisena omandab põhi-, kesk- või kõrgharidust või õpib kutseõppe tasemeõppes, kuid mitte kauem kui 21-aastaseks saamiseni. Samuti on vanemal kohustus ülal pidada täisealist abivajavat last, kes ei ole võimeline ennast ise ülal pidama.

Ülalpidamiskohustuse erinevaid aspekte oleks maksumenetluses keeruline arvesse võtta. Ülalpidamise kohustus võib jaguneda mitme isiku vahel, samuti võib ülalpidamiskohustus või selle ulatus ajas muutuda. Näiteks vabaneb PKS § 102 lg 1 järgi isik ülalpidamiskohustusest selles ulatuses, milles ta ei ole tema muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades võimeline andma teisele isikule ülalpidamist, kahjustamata enese tavalist ülalpidamist. Sellistel alustel ei vabane vanem ülalpidamiskohustusest alaealise lapse suhtes (PKS § 102 lg 2). Juhul, kui üks kohustatud isikutest ei ole suuteline täisealiseks saanud lapse ülalpidamiskohustust täitma, võib kohus suurendada vastavalt teise või teiste ülalpidamist andma kohustatud isikute kohustusi. Samuti võib ülalpidamiskohustus maksustamisperioodil ära langeda (isik katkestab või lõpetab õpingud ja asub ise tulu teenima). Eeltoodu näitel oleks äärmiselt keeruline, kui mitte võimatu kehtestada õiglast regulatsiooni selle kohta, millisel juhul ja kellel on õigus esitada koos täisealise ülalpeetava lapsega ühine tuludeklaratsioon.

Kui ühise tuludeklaratsiooni esitamise tulemusel antaks võimalus ülalpeetava täisealise lapse arvel täiendavat tulumaksuvaba miinimumi maha arvata, ei annaks see toimetulekuraskustes peredele kohest abi. Enammakse tagastatakse alles maksustamisperioodile järgneval aastal pärast tuludeklaratsiooni esitamist. Täiendava maksuvaba miinimumi mahaarvamise õigus ei aitaks ka neid, kelle sissetulek on täiendava mahaarvamise tegemiseks liiga väike või kellel ei ole muid sissetulekuid peale toetuste. Samuti tooks ülalpeetava täisealise lapse eest täiendava mahaarvamise võimaluse loomine riigile kaasa ulatuslikke kulusid, sest laieneks kõigile, mitte ainult toimetulekuraskustes peredele. Riigi rahaliste ressursside kokkuhoiu huvides on seadusandja eelistanud toimetulekuraskustes peresid toetada sotsiaalsüsteemi kaudu. Need toetused (nt toimetulekutoetus, töövõimetoetus, eri liiki õppetoad) on vastavalt TuMS § 19 lg 3 punktis 3 sätestatud maksuvabad.

Eeltoodut kokku võttes ei ole alust pidada tulumaksuseaduse § 44 lõiget 2 põhiseadusest tuleneva võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevaks.

Oma pöördumises kirjeldasite, et maksu kinnipidamisel tehtud eksituse tõttu (tulumaksuvaba miinimumi võeti arvesse mitu korda, sest oli mitu maksu kinnipidajat) tekkis Teil kohustus tasuda täiendavalt tulumaksu ning et see kohustus raskendab Teie ja Teie ülalpeetava toimetulekut. Seoses sellega on õiguskantsleri nõunik Teile varem selgitanud, et Teil on

---

² Vt eelmine viide, lk. 766.

võimalik taotleda maksuhaldurilt maksuvõla kustutamist ning tutvustanud asjassepuutuvaid õigusakte ([maksukorralduse seaduse](#) § 114, [maksuvõla mahakandmise ja kustutamise kord](#)).

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee